

Adresáti:
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
Ministerstvo hospodárstva SR

Rada pre mediálne služby

Úrad pre reguláciu telekomunikačných služieb

Úrad na ochranu osobných údajov

Otvorený list – koordinovaná akcia naprieč EÚ a EHP: Musíme sa oslobodiť od závislosti od Big Tech

Vážené authority a iné zainteresované strany,

obraciame sa na Vás, aby sme vyjadrili znepokojenie nad tým, ako malý počet globálnych technologických spoločností získal obrovskú moc nad spotrebiteľmi, verejným sektorom a spoločnosťou ako takou. Závislosť od digitálnych produktov a služieb týchto spoločností nás robí zraniteľnými ako jednotlivcov aj ako krajiny, preto je tento list súčasťou medzinárodnej koordinovanej akcie naprieč dvanástimi krajinami.

Správa Nórskej spotrebiteľskej rady Forbrukerråde ***Breaking Free: Pathways to a fair digital future*** ukazuje, že Big Tech kontrolujú našu digitálnu infraštruktúru. Tieto spoločnosti si často robia, čo chcú, bez primeraných následkov, pričom svoje služby zaplňajú podvodmi, klamstvami, dezinformáciami a agresívnym marketingom. Ich dominantné postavenie im umožňuje meniť a zhoršovať svoje služby podľa vlastného uváženia – na úkor spotrebiteľov a iných obchodníkov. Keď verejnú infraštruktúru či komunikáciu medzi občanmi a verejným sektorom kontrolujú globálne korporácie, vznikajú vážne riziká aj pre národnú bezpečnosť – napríklad, keď sa spoločnosti rozhodnú niektorým používateľom svoje služby vypnúť.

Big Tech získali moc zneužívaním zraniteľností spotrebiteľov, porušovaním zákonov a noriem a vytláčaním alebo pohlcovaním potenciálnych konkurentov. Používajú rôzne opatrenia, ktoré takmer znemožňujú jednotlivým spotrebiteľom a obchodníkom prejsť na alternatívne služby. Orgány, ktoré majú tieto spoločnosti brať na zodpovednosť, často nemajú dostatok zdrojov na vymáhanie pravidiel – najmä keď stoja proti „armáde“ drahých právnikov.

Digitálne nástroje používané verejným sektorom – od kancelárskych balíkov a operačných systémov až po vzdelávacie nástroje a cloudové služby – sú do veľkej miery vo vlastníctve Big tech spoločností, a verejný sektor má len obmedzené možnosti vyjednávať či ich kontrolovať.

V niektorých európskych krajinách verejný sektor už uprednostňuje menších poskytovateľov služieb a vlastný softvér vyvíjaný na základe open source kódu. Napríklad vo Francúzsku uprednostňujú open

source už od roku 2012, čo výrazne posilnilo domáci technologický sektor¹. Opätovné využívanie tohto zdrojového kódu vo verejnom aj súkromnom sektore by odhadom prinieslo úsporu približne 20 miliónov dolárov². Aj v Dánsku sa už verejný sektor postupne Big Tech zbavuje³.

Musíme urýchlene presunúť moc preč od Big Tech a rozvíjať iné služby postavené na otvorenosti a slobode voľby. To posilní aj konkurencieschopnosť slovenských obchodníkov, vytvorí základ pre inovácie a zníži zraniteľnosť spotrebiteľov voči zneužívaniu zo strany Big Tech.

Stále je možné zmeniť digitálny trh k lepšiemu

Aby sme pomohli vytvoriť lepší digitálny svet, v ktorom technológie pracujú pre nás, a nie proti nám, je potrebné podniknúť nasledujúce kroky:

- Slovensko musí pracovať na vyvážení moci medzi poskytovateľmi služieb a spotrebiteľmi. Spotrebiteľia by mali mať právo svoje produkty a služby kontrolovať, prispôbovať, opravovať a meniť, tiež by mali mať možnosť jednoducho prejsť k inému poskytovateľovi.
- Slovensko by sa malo inšpirovať Francúzskom a vyžadovať, aby verejný sektor pri verejnom obstarávaní a pri revíziách existujúcich zmlúv dôsledne zohľadňoval riešenia založené na open source kóde a otvorených protokoloch.
- Prispeje to k zníženiu závislosti od Big Tech, vráti verejnému sektoru kontrolu nad vlastným softvérom a podporí ekosystém konkurenčných technológií.
- Slovensko musí zabezpečiť, aby orgány presadzovania práva mali dostatočné zdroje na účinné vymáhanie pravidiel – najmä voči Big Tech.
- Silné a dôsledné presadzovanie práv spotrebiteľov je kľúčové, aby spoločnosti, ktoré ponúkajú služby spotrebiteľom na Slovensku a v EÚ, pôsobili v rovnakých podmienkach.
- Slovensko by nemalo podporovať dereguláciu, ktorá oslabí ochranu spotrebiteľov, hospodársku súťaž a vymáhateľnosť pravidiel v digitálnom priestore. Naopak, je potrebné posilniť účinné vymáhanie existujúcich pravidiel a podporovať konkurenciu, interoperabilitu a reálnu možnosť voľby pre spotrebiteľov, obchodníkov aj verejný sektor.

S úctou

Petra Čakovská

Spoločnosť ochrany spotrebiteľov (S.O.S.)

www.sospotrebitelev.sk

¹ <https://www.euronews.com/next/2026/01/27/france-to-ditch-us-platforms-microsoft-teams-zoom-for-sovereign-platform-amid-security-con>

² https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/19-103_70f212c8-c4fe-4989-ac99-e03cf8bbf02d.pdf

³ <https://politiken.dk/viden/tech/art10437680/Caroline-Stage-udfaser-Microsoft-i-Digitaliseringsministeriet>